№ 8 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15

1909

ՆՐԵՍՈՒՆՆՍԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ»
Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 15 № 8

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1909 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., մէկ ամսվանը՝ 1 րուբլի։

Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն)։

Մեր հասցէն. ИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՏՐԱՄՎԱՅ

Սրանով յայտնվում է ի գիտութիւն հպարակութեան, որ Թիֆլիսի շատ տնատէրեր դիմում են մեզ խնդիրքով, փողոցների շքեղութեան տեսակէտից՝ տրամվայի էլեքտրական լարերի սիւները հանել և լարերի ծայրերը ամրացնել իրանց տների պատերին, որի ապահով լինելը ապացուցված է Թիֆլիսում կատարված փորձերից։

Ներկայ խնդիրքը կատարելու համար պահանջվում է բոլոր այն տնատէրերի համաձայնութիւնը, որոնց տների առաջ կանգնեցված են սիւներ։ Դրա համար մենք խնդրում ենք պ. պ. տնատէրերին գրաւոր հաղորդել մեզ՝ ոչ ուշ յունվարի 25-ից՝ իրանց համաձայնութիւնը—սիւները հեռացնել մասին՝ իրանց տների պատերի վրա ամրացնելով լարերի ծայրերը։

Անօնիմ Ընկ. Թիֆլիսի Տրամվայի Վերատեսուչ

40. 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ամբուլատորային ընդունելութիւն)

եկող հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի,

Տէլէֆօն 695

Ե. Գ. ՖԷԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, $8^{1}/_{2}$-ից մինչև $9^{1}/_{2}$, ներքին հիւանդ.։

Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների։

Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քթի և ականջի։

Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին։

Ա. Ն. ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, $11^{1}/_{2}$-ից մինչև $12^{1}/_{2}$ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ։

Ն. Մ. ՄԷԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը։

Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը։

Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—$2^{1}/_{2}$ ժ., աչքի հիւանդ.։

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրօսկօպիական, բակտէրիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն։ Վճար խորհրդի համար 50 կօպէկ։

Օպերացիաները և խորհրդատւութիւնը ըստ համաձայնութեան։

Շուտով բացվելու է ստացիօնարական բաժանմունք 30 մահճակալներով։

(ա. օ.) ա. 38. 100—2

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաւիդ-Բէկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(ն. շ.) ա. 50—39

ԱՐԴԱՐ ԴԱՏԱՎՃՌԻ ՀԱՄԱՐ

Մենք կարող էինք շատ բան պատմել այն անպատեհութիւնների մասին, որոնք տեղի ունեն դատարանում, երբ դատաւորը չը գիտէ տեղական ժողովրդի լեզուն և անկարող է ճիշտ կերպով իւրացնել քննվող գործի մանրամասնութիւնները։

Կովկասեան իրականութիւնը լիքն է բազմաթիւ փաստերով, որոնք ցոյց են տալիս թէ որքան դժուարանում և փսասվում է դատավարութիւնը դատաւորի տեղական լեզուն չը գիտենալու պատճառով։

Դատաւորը պէտք է գիտենայ տեղական լեզուն—դա այն փաստերից մէկն է, որ շատ անգամ արտայայտվել է, երբ հարց է ծագել տեղական դատավարութեան բարւոքման մասին։

Այդ խնդիրը նորից հանդէս է եկել թէ Պետական Դումայի իրաւաբանական շրջաններում և թէ ռճրաբանների այն համագումար ժողովում, որ նորերս բացվեց Մոսկվայում։

Տեղական լեզու գիտենալը մի այնպիսի ցանկութիւն է, որի իրագործելը պէտք է վաղուց դարձած լինէր անվիճելի մի պարտաւորութիւն։

Թէ արդարադատութեան, թէ ընդհանրապէս պետութեան և թէ տեղական ժողովրդի շահերը պահանջում են, որ դատողը և դատվողը կարողանան միմեանց հասկանալ և ըմբռնել կարելիին չափ կատարեալ կերպով։

Մեր երկիրը, որտեղ ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը չէ հասկանում պետական լեզուն, աշխատել է դատաւորի և դատվողի մէջ դնել մի երրորդ մարմին, այն է թարգմաններին։ Եւ անշուշտ՝ թարգմանների ներկայութիւնը հնարաւոր է դարձրել դատավարութիւնը գործնական կեանքի մէջ։ Բայց նա ամենևին չէ կարողացել բաւարար լուծում տալ արդարադատութեան պահանջին, որովհետև շատ և շատ դէպքում թարգմանները կանգնած չեն եղել կոչման բարձրութեան վրա և կամայ թէ ակամայ մոլորեցրել են դատաւորին։

Կովկասեան դատավարութեան տարեգրութիւնների մէջ մենք գիտենք չափազանց շատ դէպքեր, թէ ինչ անճոռնի և անհարազատ կերպով կատարվել են թարգմանութիւնները դատական ատեաններում։ Այդ թարգմանութիւնները կը լինէին զաւեշտական պատմութիւնների համար գեղեցիկ մի նիւթ, եթէ նրանք կապված չը լինէին տխուր և երբեմն չափազանց տխուր հետևանքների հետ։

Տեղական ժողովրդի ասածը պէտք է հասկանալ—ահա մի պահանջ, որ դրված է տեղական դատարանի առաջ։

Իսկ այդ պահանջը կատարելու համար անհրաժեշտ է, որ դատաւորը լինի կամ տեղական ազգաբնակութեան շրջաններից մի անձն՝ գիտակ իր մայրենի լեզուին և կամ սովորած լինի տեղական լեզուն։

Կենտրօնական քաղաքներում, անշուշտ, դատավարութիւնը կարող է առանց այդ պահանջի առաջ տարվել, որովհետև թէ պետական լեզուի գիտութիւնը այդտեղ աւելի տարածված է և թէ դժուար է դատաւորի համար գիտենալ բազմաթիւ լեզուներ այնպիսի մի երկրում, օրինակ՝ ինչպէս Կովկասն է, որտեղ ապրում են շատ ազգութիւններ միասին։

Մեր խօսքը տեղական դատարանների մասին է, այն դատարանների, որոնք շփման մէջ են դնում ժողովրդական մասսաները արդարադատութեան ներկայացուցչի հետ գաւառական շրջաններում։

Այդտեղ լեզուի խնդիրը վաղուց սպասում է իր գրական լուծման։

Միակ երբ կը լուծվի նա բաւարար կերպով։

Ա. Քալանթար

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Օսմանեան խորհրդարանը (պարլամենտը) դեկտեմբերի 30-ին կայացած իր նիստի մէջ քուէարկել է 200,000 ֆրանկ նուիրել յանուն Թիւրքիոյ ի նպաստ Իտալիայի երկրաշարժից փասված աղէտեալների։

Կ. Պոլիս, 10 յունվարի

Պատգամաւորների պալատը երկար վիճաբանութիւններից յետոյ ընդունեց մեծ վէզիրի առաջարկը՝ մասնաժողով նշանակել քննելու այն հարցադրումը, թէ ինչպէս վարվել «հին ռէժիմի» այն պաշտօնեաների հետ, որոնք սահմանադրութիւնը յայտարարելուց յետոյ պաշտօնանկ են արված, փախել են արտասահման կամ ձերբակալվել են։

Մամուլը մատնանիշ է անում այն հրահանգը, որը ներքին գործերի մինիստր Հիլմի փաշան տուել է մակեդօնական վիլայէթների նահանգապետներին օրինաւոր իշխանութեան հեղինակութիւնը պաշտպանելու տեսակէտից։ Բոլոր գաղտնի (անլեգալ) քաղաքական կազմակերպութիւնները պիտի լուծվեն, հարկ եղած ժամանակ նոյնիսկ զինուորական ույժի միջոցով։ Ակնյայտ է, որ այս հրահանգը ուղղված է բօլգար և այլ յեղափոխական կազմակերպութիւնների դէմ, որոնք գործում են Մակեդօնիայում։

Սօֆիա, 13 յունվարի

Ի պատասխանի հարցապնդման, որ եղաւ ազգային ժողովում ութերորդ զօրաբաժնի մօբիլիզացիայի վերաբերմամբ, մինիստր Պապրիկօվը յայտնեց, որ մօբիլիզացիա չը կայ, այլ պահեստի զօրքն է կանչված վարժութեան համար, ամենևին ոչ յարձակողական նպատակով։ Կառավարութիւնը ստիպված էր դիմել այդ միջոցին խոյս տալու համար ամեն մի պատահականութիւնից, որ կարող էր բօլգարա-թիւրքական ընդհարումն առաջ բերել։ Կառավարութիւնը յոյս ունէր, որ մօտ ապագայում բօլգարական պատուիրակը կը հրաւիրվէ Կ. Պոլիս։ Անցեալ ամսի վերջին, օսմանեան կօմիսարիատը Սօֆիայում հաղորդեց կառավարութեան մեծ վէզիրի հեռագիրն, որ հրաւիրում էր ուղարկել Կ. Պոլիս մի պատուիրակ, բանակցութիւններն աւարտելու համար։ Կառավարութիւնը անհրաժեշտ համարեց նախապէս համոզվել, ընդունված է նրա հիմքը համաձայնութեան համար, որովհետև հակառակ դէպքում դրութիւնը կը վատթարանար։ Որովհետև պատասխանը անվճռական էր, կառավարութիւնը չուղարկեց պատուիրակ։ Այդ միջոցին ծագեց նոր հարց՝ որ Բօլգարիան գիջէ երկրի մի մասը, մի հարց, որ կառավարութիւնը երբեք չէր յարուցել։ Ապա տեղեկութիւնները Կ. Պոլսից հաղորդեցին դեսպանների մի քանի քայլերի մասին այդ հարցի մէջ։ Միաժամանակ ձեռնարկվեցին մի քանի միջոցներ Ադրիանուպօլսի զօրաբաժնի երկրորդ շրջանում։ Կառավարութիւնը կարող էր կարծել, որ նա կանգնած է (պատերազմի) հնարաւորութեան առաջ։ Նա կատարած չէր լինի իր պարտականութիւնը, եթէ համապատասխան միջոցներ ձեռք չառնէր։ Չը հրաժարվելով բարեկամական համաձայնութեան քաղաքականութիւնից, նա այնուամենայնիւ ենթադրում է, որ ընդունված միջոցը բացատրվում է անհրաժեշտ զգուշաւորութեամբ։ Ժողովը բացագանչութիւններով արտայայտեց իր վստահութիւնը կառավարութեան։ («Հ. Գ.»)

Բուդապեշտ, 12 յունվարի

«Պեստէր Լոյդ»-ը խօսում է Թիւրքիայի գործունէութեան եղանակի մասին և ասում է, որ ձգձգումների տակտիկան Բ. Դրան կողմից և նրա անընդունակութիւնը՝ [illegible] Թիւն են ստեղծում. միապետութեան չափազանց երկայնամտութեան հետևանքները նոյնպէս գոռոզութեան են հասցրել Սերբիային և Չէրնօգօրիային։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 12 յունվարի

Մամուլը ջերմ քննութեան առարկայ է դարձրել բօլգարական մօբիլիզացիային վերաբերեալ լուրերը։ «Կեօլնիշէ-Ցայտունգ» լրագիրը զօրակոչն անուանում է զարմանալի ակտ և ասում է. «Դէպքերը ցոյց են տալիս, որ օդի մէջ զգացվում է աւելի լարված դրութիւն, քան հարկաւոր էր։ Անհրաժեշտ է մեծ զգուշութիւն։ Խաղաղասէր պետութիւնները պարտաւոր են զգուշութեան և չափաւորութեան պահանջկոտ խորհուրդներ տալ թէ Սօֆիայում և թէ Կ. Պօլսում։ («Հ. Գ.»)

Ինչպէս մեզ հաղորդում են, օսմանեան կառավարութիւնը թոյլատրել էր առաջ ալիւրի անմաքս ներմուծումը Էրզրում։ Այժմ նա թոյլատրել է և սիմինդրի, ցորենի և աղած զարու անմաքս ներմուծումը։

Այս կարգադրութիւնը կարևոր է այն տեսակէտով, որ Թիւրքիայում շատ վաճառականներ աշխատում են արհեստական կերպով բարձրացնել հացահատիկների գինը. ուստի եթէ Կովկասից ալիւր, գարի, սիմինդր տարվի, գները կարող են բաւական ընկնել։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Էջմիածին, 13 յունվարի

Ներկայումս այստեղ է գտնվում բոլոր քիւրդ եզիդիների կրօնական պետ՝ շէյխ Միր Իսմայիլ-աղա Միր Աբդին բէգ-օղլին։

Միր Իսմայիլ-աղան միևնոյն ժամանակ Թիւրքիայում համարվում է նաև եզիդիների մարմնական պետը և ապրում է Մօսուլի և Բաղդադի մօտերքը։

Նա 19 տարեկան մի պատանի է, խելացի ու հարցասէր։

Գալով Էջմիածին, նա իր սվիտայով ներկայ էր պատարագի հանդէսին, որից յետոյ այցելեց վանքի թանգարանները և նուիրեց հնութիւնների թանգարանին իբրև յիշատակ մի «եամանի» (կարպետ)։

Այցելութիւն տալով Ռուսաստանում գտնվող իր հօտին՝ նա լուրջ ուշադրութիւն է դարձրել տեղական եզիդիների թէ կրօնական և թէ կրթական դրութեան վրա։

Մի քանի բանիմաց քիւրդերի խորհրդակցութեամբ երիտասարդ շէյխը, որ տոգորված է իր հօտի լուսաւորութեան գործով, մշակել է 45 յօդուածից բաղկացած կրօնական ու դպրոցական մի յատուկ պօլօժէնիա և մտադիր է շուտով առաջարկել ռուսաց կառավարութեան ի հաստատութիւն։

Բայց նախ քան ներկայացնելը՝ նա այդ առիթով եկել է Էջմիածին հայ հոգևոր իշխանութեան հետ խորհրդակցելու՝ թէ ինչ ձևով և ինչ միջոցներով ընթացք տրվի դիմումին, որպէսզի շուտով ստացվի ցանկալի թոյլտուութիւնը։

Շէյխի դիմումի գլխաւոր նպատակը պէտք է լինի եզիդիների մէջ դպրոցներ բանալու մասին թոյլտուութիւն ստանալ և առհասարակ կարգաւորել ու բարեփոխութիւն մտցնել կրօնական գործում։ Լ.

Պրագա, 12 յունվարի

Յունվարի 11-ին Պրաբեն փողոցում մի շարք ընդհարումներ տեղի ունեցան գերմանական ուսանողների և չեխ ազգաբնակութեան միջև։ Ոստիկանութիւնը մի քանի անգամ վերականգնեց կարգը։ Այնուհետև ընդհարումները վերսկսվելու պատճառով, որոնք գնալով սպառնալի կերպարանք էին ընդունում, ժանդարմերիա կանչվեց։ Ամբոխը ցրելու ժամանակ, որովհետև վերջիններս յամառ ընդդիմութիւն էին ցոյց տալիս և քարեր նետում, ժանդարմները դիմեցին պաղ զէնքի օգնութեան։ Ամբոխը կարճ ժամանակում ցրվեց։ Կատարվել են մի քանի կալանաւորութիւններ։ Երեկոն անցաւ հանգիստ։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 12 յունվարի

Բերլինի բոլոր մասերում ու արուարձաններում յունվարի 11-ի ամբողջ օրը տեղի ունեցան հանդիսաւոր թափօրներ յօգուտ ընդհանուր ընտրողական իրաւունքի, որոնք անցան առանց միջադէպերի։ Քաղաքը քիչ ժամանակից յետոյ իր սովորական տեսքը ստացաւ։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունվարի

Յունվարի 12-ին լանդտագի շինութեան շուրջը տեղի ունեցած ցոյցը ընդհանուր ընտրողական իրաւունքի համար անցաւ առանց որևէ միջադէպերի։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունվարի

Պատգամաւորների պալատը։ Հերթական խնդիրը ազատ մտածողների և լեհերի բանաձևի նախագծի քննութիւնն է, որի համաձայն պէտք է վերաքննվի պրուսական լանդտագի ընտրողական սիստեմը և վերստին բաժանման ենթարկվեն ընտրողական շրջանները, որը սերտ կապ ունի ընտրողական իրաւունքների օգտին երէկ տեղի ունեցած ցոյցերի հետ։ Քննութեան սկզբում ներքին գործերի մինիստր Մօլտկէն ասաց, որ ներկայումս ստատիստիքական աշխատանքներ են կատարվում. ոչ մի մինիստր չէ կարող հանդէս գալ պարլամենտի առաջ ընտրողական բարեփոխութիւնների առաջարկներով առանց հիմնական հանգամանքների. ուստի կառավարութիւնը պէտք է հրաժարվի ներկայացված առաջարկների առիթով ծագող վիճաբանութիւններին մասնակցելուց, բայց և այնպէս լուրջ հետաքրքրութեամբ կը հետևէ վիճաբանութիւններին։ Սկսվեցին վիճաբանութիւնները բանաձևների առիթով։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունվարի

Այսօր դէպի լանդտագը տանող փողոցները ոստիկանութեան կարգադրութեամբ փակված են։ Դէպի լանդտագ գնացողները ստիպված էին ոստիկաններին ցոյց տալ մուտքի տոմսակները։ Երէկվայ ցոյցերի ժամանակ սօցիալ-դեմօկրատներից կալանաւորվել են 11 հոգի, որոնք անկարգութիւններ անելու ու ոստիկանական կարգադրութիւնները չը կատարելու համար դատաստանական պատասխանատուութեան կենթարկվեն։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունվարի

Լանդտագը 168 ձայնով 165-ի դէմ մերժեց Պրուսիայում ուղղակի և գաղտնի ձայնատւութիւն մտցնելու ցանկութիւնը լանդտագի ընտրութիւնների ժամանակ։ Կենտրօնը քուէարկեց ամբողջ ձախակողմի հետ աջակողմեանների դէմ։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունվարի

Բէյխստագի բիւջէտային յանձնա-

ժողովի մէջ ֆօն-Շէն յայտնեց, որ կօնֆլիկտը Ֆինլանդիայի և Շվէյցարիայի միջև գիտնական ավիօրը Շվէյցարիա մտցնելու առթիւ դեռ չէ կարգաւորուած. բանակցութիւնները շարունակվում են խաղաղասէր ոգով։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 12 յունվարի

Լանդտագը մերժեց երէկ և աւօր քըննվող առաջարկութիւնը պրուսական ընտրական սիստեմի ռեֆորմի մասին, այն է լինելը և ազատ ժամանակին առաջարկութիւնը գերմանական բէյխստագի ընտրական օրէնքի տարածման մասին ընտրութիւնների վրա պրուսական լանդտագում և առաջարկութիւնը ուղարկել և գործին ձեռնամուխ լինել յանձնաժողովի, նոյնպէս և ընտրական շրջանների վերականգնումը։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 13 յունվարի

Նոր այժմ Բաւարիայի աղետեալների համար հաւաքված է Գերմանիայում 4 և կէս միլիոն լիրա։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 13 յունվարի

«Նոյէ Ֆրայէ Պրէսսէ» հաղորդում է, որ ուսանողների երկաթուղիների բոլոր նախագծերը Աւստրիայում առաջարկված է անմիջապէս մերժել, որոնք բնած երկաթուղային ընկերութիւններին, որովհետև երկաթուղիների սեփական է դառնում վարչութեան։ Պաշտօնները գինուորականներին դեռ լայն ծաւալ չէ ստացել։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 12 յունվարի

Երէկ գիտութիւնների ճեմարանի հանդէսի մեծ դահլիճում հանդիսաւոր կերպով բացվեց օդերևոյթաբանական երկրորդ համագումարը։ Հաւաքվել էին զանազան տեղերից ու Պետերբուրգի գիտնականներից, նոյնպէս և մինիստրութիւնների ու կառավարչական հաստատութիւնների ներկայացուցիչները, թւով 200 հոգի։ Կարճ շնորհաւորական ճառից յետոյ համագումարը բացված յայտարարելով համագումարի նախագահ ակադեմիկ Րիկաչեվը՝ կարդաց ճեմարանի Օգոստափառ նախագահ Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինովիչի հետևեալ հեռագիրը. «Անկեղծ կերպով ողջունում եմ օդերևոյթաբանական երկրորդ համագումարը։ Մաղթում եմ նրա մասնակցողներին աջողութիւն աշխատանքների մէջ ի փառս գիտութեան և յօգուտ մարդկութեան»։ Միւս շնորհաւորական հեռագիրները կարդալուց յետոյ ընտրվեց համագումարի կարգադրիչ կօմիտէտ։ Այսօր սկսվում են սեկցիաների պարապմունքները։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 13 յունվարի

Առևտրա-արդիւնաբերական և հասարակական գործիչների մի խմբի նախաձեռնութեամբ, գլուխ ունենալով Պետական Խորհրդի անդամ շտալմէյստեր Դէնիսովին, Պետերբուրգում հիմնված է ռուսական արտահանական պալատ, որը նպատակ ունի ռուսական արտահանութեան ընդհանուր շահերի ներկայացուցիչը լինել։ Հետաքրքրվողներին կազմակերպչական կօմիտէտը խնդրում է դիմել հետևեալ հասցէով. Первая Рождественская, 12. Секретарю.

Երէկ Նորին Մեծութեանը բաղդ ունէր ներկայանալ «Московскія Вѣдомости» լրագրի նոր նշանակված խմբագիր Տիխոմիրով։ («Հ. Գ.»)

—

Նիժնի-Նովգորոդ, 13 յունվարի

Նահանգական զեմստվօյի ժողովը որոշեց բժիշկների և զեմստվօների համաժողով գումարել բժշկական գործը կանոնաւոր հիմքերի վրա դնելու համար։ Ամառը սպասվող խոլերայի դէմ կռուելու համար յատկացված է 10,000 րուբլի։ («Հ. Գ.»)

—

Սիմբիրսկ, 13 յունվարի

Նահանգական զեմստվային ժողովը յատկացրել է 25,000 րուբլի գիւղական հրդեհների դէմ մաքառելու գործը կազմակերպելու նպատակով։ Սիմբիրսկի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը այսօր տօնում է իր 50-ամեայ յօբելեանը։ («Հ. Գ.»)

—

Օդեսսա, 13 յունվարի

Համալսարանի և կանանց բարձրագոյն կուրսերի պրոֆեսօրների միացեալ յանձնաժողովը մշակել է Գօգօլի ծննդեան հարիւրամեակը տօնելու պրօգրամը։ Հրաւիրվում են զանազան գիտական ընկերութիւնների ներկայացուցիչներ։ («Հ. Գ.»)

—

Չիմքենդ, 12 յունվարի

Գիշերս Վաննօվսկի և Չիմքենդ գիւղերի միջև կողոպտված է 34,000 րուբլի տանող պօստը։ («Հ. Գ.»)

—

Չիմքենդ, 13 յունվարի

Վաննօվսկիի և Չիմքենդի միջև կողոպտված պօստին ուղեկցող զինուորպահակները կալանաւորված են։ («Հ. Գ.»)

—

Տօկիօ, 13 յունվարի

Մինիստրներ Կացուրան, Կօմուրան և Տէրրաուչին պատասխանելով սպառազինութիւնը կրճատելու առիթով իրանց ուղղված հարցապնդումներին, յայտնել են, որ Եապօնիայի յարաբերութիւններր դէպի միւս մեծ պետութիւնները այնքան են լաւացել, որ կրճատումները միանգամայն արդարացի են։ Կօմուրան ասել է, որ Եապօնիան հաւատում է ամերիկական կառավարութեան անկեղծութեանը, և նա չէ ընդունում այն կարծիքները, որ եթէ Կալիֆօրնիայում մշակվող հակաեապօնական օրէնքները կարող են ազդել եապօնա-ամերիկական յարաբերութիւնների վրա։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 12 յունվարի

«Դոյտշէ-Կաբէլ-Գրամ-Գէզէլշաֆտ»-ինկահիրէից հաղորդում են, որ գործադուլ արին Լազար համալսարանի 12,000 ուսանողները, դժգոհ լինելով համալսարանի ներքին կարգերից և պահանջում են աւելի ժամանակակից ուսում ունեցող նոր ուսուցիչներ. բացի դրանից պահանջում են, որ ձրի գըրքեր տրվեն իրանց, ինչպէս դա տեղի է ունենում կառավարչական դպրոցներում։ («Հ. Գ.»)

—

Վաշինգտօն, 12 յունվարի

Հիւսիսային Ամերիկայի, Անգլիայի և Կանադայի ներկայացուցիչները որոշեցին ձկնորսութեան հարցը Նիւֆաունդլէնդեան ջրերում Հաագայի միջնորդ դատարանի ոըոշման յանձնել։ («Հ. Գ.»)

—

Օրէնբուրգ, 12 յունվարի

Բռնված են գօրօդօվօյի երկու սպանողները։ Նրանք կովկասցիներ են, որոնք էլի սպանութիւններ և կողոպտումներ են կատարել ու զինված դիմադրութիւն են ցոյց տուել ոստիկանութեան։ («Հ. Գ.»)

—

Խարկօվ, 12 յունվարի

Նահանգապետը հանգանակութիւն է բացել ի նպաստ Իտալիայի աղետեալների։ Ժողովրդական տան մէջ յօգուտ աղէտեալների ներկայացում է կազմվում։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 12 յունվարի

Ալէքսանդրեան տաճարի դռների մօտ այսօր պահապան-աբեղաները բռնեցին Մատվէեվ բանւորի 18 տարեկան աղջկան, որը Սուրբ Երրորդութեան տաճարից գողացել էր Վլադիմիրսկայա Աստուածամօր ոսկեթել պատկերը ադամանդներով։ Պատկերը խլեցին։ Մատվէեվան կալանաւորվեց։

Դատաստանական պալատի առանձին ատեանում դասակարգային ներկայացուցիչներով քննվում էր «Былое» ամսագրի խմբագրի գործը, որ մեղադրվում էր քրէական կանոնադրութեան 129-դ յօդուածի հիման վրա։ Նա դատապարտվեց բերդարգելութեան երեք տարով։ Նոյն նիստում դատապարտվեց բերդարգելութեան մէկ և կէս տարով «Вѣстникъ Міра» ամսագրի խմբագիր Ինժենէր Կուզմին, որը մեղադրվում էր նոյն յօդուածի հիման վրա։ Նոյն նիստում քննվում էր Մալիխ վաճառականի աղջկայ գործը, որը մեղադրվում էր Կաուցկու բրօշիւրները հրատարակելու համար հրէական պրօլետարիատի մասին։ Նա դատապարտվեց բերդարգելութեան մէկ տարով։ Դատարանի խորհրդակցութեան ժամանակ Մալիխ անհետացաւ։ Դատավճիռը կարդացվեց նրա բացակայութեամբ։

Սենատի քրէական վճռաբեկ դեպարտամէնտում քննվում էր Սիմֆէրօպօլի «Южныя Вѣдомости» լրագրի խմբագիր Ուսօվի գանգատը, որին դատաստանական պալատը դատապարտել էր բանտարկութեան երեք շաբաթով ազնւականութեան համաժողովի մասին յօդուածի համար։ Սենատը արդարացրեց Ուսօվին։ («Հ. Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բագու, 12 յունվարի

Առաւօտեան ժամը 7-ն է. ամբողջ ոստիկանութիւնը և հեծեալ պահակները ոտքի են կանգնած, շրջապատված են համարեա թէ բոլոր թաղերը։ Ոստիկանութիւնը տասնեակ խմբերի բաժանված, իւրաքանչիւր խմբում 4—5 հոգի, մտնում է անխտիր բոլոր բակերը, խուզարկում հայի, ռուսի, հրէայի և վրացու բնակարանները, զանազանութիւն չը դնելով հարուստի և աղքատի, կառավարչի ու բանւորի միջև։

Որովհետև դեռ փողոց չեմ դուրս եկել, չը գիտեմ թուրքական թաղերն էլ են շըրջապատված թէ՞ մենակ հայկականն է։

Երբ մտան նաև մեր բակը և սկսեցին խուզարկել ռուս Կ.-օվի բնակարանը, ես թաղապետից հարցրի խուզարկութեան պատճառը, որը ասաց թէ՝ երէկ հարուստ Արունեանի որդուն գողացել են։

Մտնում են սենեակ, աջ ու ձախ նայում, «քանի՞ հոգի էք, քանի՞ հղբայր եայլն»։

Առ այժմ այդքանը. մանրամասնութիւնը ստուգելուց յետոյ կը գրեմ։

Երէկ երեկոյեան, ժամը 7-ից էլ պակաս, նաւթարդիւնաբերող Սարգիս Տէր-Զաքարեանը («Մեր Ձայնի» աշխատակից) կայարանի առաջին փողոցով անցնելիս, երեք անձեր յարձակվում են և աշխատում են գետին գլորել թալանելու մտադրութեամբ։ Տէր-Զաքարեանը երկար դիմադրելուց յետոյ՝ կողոպտողներին աջողվում է միայն խլել ժամացոյցը ու փախչել։

Զարմանալին այն է, որ, ինչպէս պարոնն է պատմում, դիմադրելու ժամանակ տասնեակ քաղաքացիներ են տեսել, մօտով անցել և աչկարա կերպով նկատել են, որ մարդուն թալանում, գետին են ուզում գլորել ու բերանն են փակում, և թալանվողը օգնութեան է կանչում անցնողներին, սակայն ոչ ոք չէ մօտենում կամ աղմուկ հանում, այլ «թամաշա» անելով անցնում են...

Ս. Գարագաշ

—

Երևան, 12 յունվարի

Բամբակի գներն օրէ-ցօր ընկնում են, չը կայ պահանջ Մօսկվայից, Լօձից։ Անմխիթար է բամբակի՝ մանր արդիւնաբերողների դրութիւնը. դրանք՝ ույժ չունենալով երկար պահել՝ ստիպված են առաջին առաջարկութեանը, ինչ գնով էլ լինի, մի կերպ ծախել, ռադ անել։

Պարսկաստանի ներկայ դրութիւնը շատ խոշոր վնասներ պատճառեց մեր քաղաքի մեծ վաճառականներին։

Նիժնի տօնավաճառից բերելով մեծ քանակութեամբ մանուֆակտուրային ապրանքներ, յոյս ունէին թէ Պարսկաստանից ամեն տարվայ պէս պահանջ կը լինի։ Բայց հանգամանքները փոխվել են բոլորովին։ Վաճառականները ոչ թէ ծախս չունեն, այլ և չեն կարողանում պարսիկներին տուած ապառիկներից կոպէկ ստանալ։ Եթէ իրերի դրութիւնը չը լաւանայ, դրանց դրութիւնն էլ շատ ցաւալի է։

Բագուի միլիօնատէր հաջի Զ.-Ա. Թաղիեվի հաւատարմատարը—մանուֆակտուրի գործի մէկ հմուտ մի հայ—երէկ այստեղով անցաւ Թաւրիզ՝ այնտեղ մշտական պահեստ բաց անելու նպատակով։ Նա եղել է Էրզրումում և Թիւրքիայի մի քանի այլ քաղաքներում։ Թիւրքիա ներմուծելու համար ընտրել են Սարիղամիշ։ Եթէ իրագործի Թաղիեւն իր մտադրութիւնը, այն ժամանակ միտք չը կայ Մօսկվայից կտաւեղէն բերել, քանի որ Թաղիեվի գործարանում պատրաստված կտաւեղէնի գները արժան են, քէթէն քիչ և ապրանքն էլ Մօսկվայից պակաս չէ իր որակի տեսակէտով, և ինչպէս ասում են, երեք հազար կտոր իւրաքանչիւր օր գործարանում պատրաստվում է։

Մեզանում զգալի կերպով ցուրտ է ալնում։ Հասարակական կեանքը մեռած է։

Զանգի-Զայ

—

Շուլավէր, 13 յունվարի

Մեզանում մեռած է հասարակական կեանքը։ Ոչ մի շարժում և հետաքրքրութիւն դէպի հասարակօգուտ գործունէութիւնը։ Մի «սև ու սպիտակ», աչքի լոյսի պէս փայփայած գր.-ընթերցարան ունէինք, այն էլ մեր հասարակութեան և երիտասարդութեան անտարբերութեան շնորհիւ փակվել է արդէն։ Գիւղացիների ընթերցանութեան ծարաւը ինչո՞վ յագեցնել և նրանց մտաւոր մակերևոյթը ինչո՞վ բարձրացնել. այդ մասին մտածող չը կայ. ամենքն էլ լոկ իրանց գլուխը պահելու ետևից են ընկած։

Ի՞նչ են մտածում մեր գիւղի երիտասարդները, ինչո՞ւ հոգ չեն տանում գր.-ընթերցարանի վերաբացման մասին. բայց չէ. մեր գիւղի երիտասարդութիւնն զբաղված է չալ-չալ բամբասանքներով իրար հասցէին և միմեանց վարկաբեկելով։ Ամօթ է մեզ համար, որ գրադարանը փակված մնայ։

Բժիշկ չը կայ, հիւանդութիւնները բազմացել են։ Անտառի «Բլլան» աղբիւրի ջուրը ցամաքել է, որովհետև ջարդված խողովակները չենք ուզում վերանորոգել, և ստիպված խմում ենք պղտոր, անմաքուր ջրեր։ Պակաս չէ մեզանում և գողերի թիւը։

Նոր տանուտէրի լուրջ ուշադրութիւնն ենք դարձնում այս բաների վրա։ Երիտասարդութեան պարտքն է թև-թիկունք լինել օգնելու նրան ժողովրդական գործերում։

Գրիգոր Բալասանեան

Մ. Ր. ՊՕՊՕՎ

—

Յունվարի 4-ի գիշերը Պետերբուրգում ծանր օպերացիայից յետոյ վախճանվեց յայտնի ռուս յեղափոխական գործիչ Միխայիլ Րադիօնովիչ Պօպօվը։ Հանգուցեալը ծնվել է 1851 թւին Դօնի շրջանում, Րօստովի մօտ, գիւղական քահանայի ընտանիքում։ Մանկութեան հասակում, ապրելով գիւղում, նա տեսել էր ճորտութեան այլանդակ պատկերը, իսկ մօրը պատմածները աւելի խորացրել էին այդ տպաւորութիւնները։ 1872 թւին, աւարտելով հոգևոր սեմինարիան, Պօպօվը մտաւ Պետերբուրգի զինուորական վիրաբուժական ճեմարանը, բայց չը նայած աջող պարապմունքներին՝ նրան վիճակված չէր բժշկութիւնը աւարտելու. հնազանդելով աւելի իր ներքին ձայնին նա անձնատուր եղաւ յեղափոխական գործին, որը սակայն սկզբում կրում էր խաղաղ առաքելական բնաւորութիւն՝ այդպէս կոչված նարօդնիկութեան շրջանը։ Վարելով հինգ տարի արկածներով հարուստ յեղափոխականի կեանք 1880 թւին Պօպօվը ձերբակալվեց Կիևում, և դատապարտվեց զինուորական դատարանի վճռով մահվան պատժի։ Բայց կոմս Լօրիս-Մելիքեանի միջնորդութեամբ Մ. Ր. Պօպօվը շնորհ ստացաւ. մահվան պատիժը փոխարինվեց ցմահ տաժանակիր աշխատանքների։ 1882 թւին մի քանի ընկերների փախուստը սարքելու համար Պօպօվը ինն ուրիշ քաղաքական յանցաւորների հետ Սիբիրից բերվեց Պետերբուրգ, Պետրոս-Պօղոսի ամրոցը, որտեղից 1884 թւին նրանց տեղափոխեցին անէծքի Շլիսսելբուրգը։ Այստեղ նա մնաց ամբողջ 21 տարի և չը նայած նրան, որ չէր մեղադրվում արքայասպանութեան մէջ և հաշվւում էր տաժանակիր աշխատանք կրող, սակայն չընկաւ ո՛չ մի ամենողորմած մանիֆեստի տակ. չօգնեց նրան և Անգլիայի այժմեան թագուհու միջամտութիւնը...։ «Ազատութեան օրերին», երբ բացվեցին Շլիսսելբուրգի դռները, դուրս եկաւ այնտեղից և ծերացած Պօպօվը (նրա հետ այստեղ բերված տասը ընկերներից երկուսին գնդակահար արեցին այդ բանտում, մէկը խելագարվեց, իսկ մնացածները մեռան) արժանանալով իր սիրած մօր տեսակցութեան։

Պօպօվը ապրում էր Րօստովում և օպերացիայի համար էր միայն գնացել Պետերբուրգ։ Նա մասնակցում էր և գրականութեանը, թողնելով իրանից յետոյ մի քանի «յիշողութիւններ»։

Պետրոս Զաքարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

~

✦ Երէկ Բագու մեկնեց հայ գրագէտ-բանաստեղծ Արշակ Ջօպանեան. այնտեղից նա կուղևորվի դէպի արտասահման։

✦ Որովհետև նկատված է, որ հին շորերի առևտուրով զբաղվողները վաճառում են ի միջի այլոց և այնպիսիները, որոնց վրա չը կան պատահանող կայանի պլօմբները, ուստի սանիտարական-բժշկական տեսուչը, դիմելով քաղաքային վարչութեանը, խնդրում է միջոցներ ձեռք առնել այդ բանի դէմ և առաջարկել իր գործակալներին խստիւ հսկելու հին շորեր վաճառողների վրա։

✦ Ուլուխանլու-Ջուլֆա երկաթուղային գծի շինութեան վրա ծառայողներին վճռված է պարգևատրել, բայց միայն այնպիսիներին, որոնք ծառայել են ոչ պակաս քան վեց ամիս։ Որովհետև ծառայողներից շատերը հեռացել են ծառայութիւնից ու մտել ուրիշ գծերի վրա, ուստի առաջարկված է յայտարարել ի գիտութիւն, որ այդպիսիները իրանց հասանելիք պրեմիաները ստանալու համար ուղղակի դիմեն յիշեալ գծի գլխաւոր վարչութեանը, Պետերբուրգ։

✦ Թիֆլիսի նահանգապետը հետևեալ առաջարկն է արել իր իրաւասութեան ներքոյ գտնվող գաւառապետներին. «Առաջարկելով այսօրվանից Թիֆլիսի նահանգի քաղաքային աւագներին անմիջապէս, քաղաքային ոստիկանութեան աջակցութեամբ, եռանդուն կերպով գանձել տեղական տնատէրերի վրա մնացող այն գնահատական տուրքերը, որոնք յիշված են քաղաք. կանօնադ. 130-րդ յօդուածում, առաջարկում եմ գաւառապետներին օրինական աջակցութիւն ցոյց տալ հասարակական ինքնավարութիւններին (սենատի որոշումը 1884 թ. մայիսի 3-ին № 3366)։ Քաղաքային ապառիկները կանօնաւորապէս չը գանձելու դէպքում խստիւ կը տուժեն նրանք, որոնք բաւարար եռանդ չեն ցոյց տայ»։

✦ Բարեկենդանի շաբաթվայ մէջ «Թիֆլիսի կրուժօկի» սրահում մտադրութիւն կայ կազմակերպել դիմակահանդէս աքսորեալների զաւակների օգտին։

✦ Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանների ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը նշանակված է Զուբալօվի տանը յունվարի 18-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին. ժողովը զբաղվելու է նոր կանօնա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՕՍՖՕՐԻ ԱՓԵՐԻՑ

X

Կ. Պօլիս, 27 դեկտեմբերի

Վերջին օրերումս դարձեալ սկսվեց մռայլել Թիւրքիայի քաղաքական հօրիզօնը։

Եւրոպական պետութիւնների հակամարտ շահերը թոյլ չեն տալու, ըստ երևոյթին, որ լուծվեն բօլգարական և Բօսնիա-Հերցեգօվինայի կնճիռները։

Աւստրիան չէ ցանկանում, որ Սօֆիան համաձայնութեամբ կարգադրէ իր վէճը Կ. Պօլսի հետ։

Չէ ցանկանում, որպէսզի մենակ չը մնայ ինքը Բ. Դրան դէմ մղած դիւանագիտական կռւում, մանաւանդ որ բաւական ծանրը են Թիւրքիայի դրամական վարձատրութեան պահանջներն էլ Բօլգարիայից։

Իսկ Աւստրիայի անհամաձայնութիւնը կրում է աւելի բարդ բնաւորութիւն, որովհետև խնդիրը չէ ամփոփվում և չէ ամփոփվելու Վիէննայի և Կ. Պօլսի կաբինետների միջև, այլ և Պետերբուրգի, Բելգրադի, Ցետինէի, եայլն։

Երբ Աւստրո-Ունգարիան իւրացնէ երկու կռւախնձոր նահանգները, Սերբիան և Սև-Լեռը պէտք է ընկնեն, վերջնականապէս, աւստրիական ճնշող ազդեցութեան տակ, քաղաքական և տնտեսական կրկին տեսակէտներով։

Նախ քան Բօսնիա-Հերցեգօվինայի իւրացումը, Սերբիան յոյսեր ունէր, որ այդ նահանգների ճակատագրի վճռական կարգադրութեան ժամանակ ինքը կարող կը լինի գոնէ մի բաժին խլել և ապահովել իր համար մի ելք դէպի ծովը։ Առանց նաւահանգստի, առանց ծովային ճանապարհի, Սերբիան մնում է սեղմված լեռնակոյտերի միջև և նրա վաճառահանութեան գլխաւոր տարական՝ խոզն ու տաւարը՝ պէտք է շուկայ որոնէ միայն Աւստրո-Ունգարիայում։ Հէնց այդ պատճառով էլ Սերբիան՝ տնտեսով յանձնված է Աւստրիայի քմահաճոյքին և միշտ տուժում է Վիէննայի կառավարութեան հետ առևտրական դաշինք կընքելիս։ Աւստրո-Ունգարիայից զօրեղապէս կախված լինելու պատճառով է, որ Սերբիայի նախորդ արքայական տոհմը՝ Միլան թագաւորի օրով մի գործիք էր, կամայակամայ գործիք, Վիէննայի ձեռքում և 1885 թ. պատերազմ հրատարակեց Բօլգարիայի դէմ, պարտվեց և ազատվեց քերագոյն վախճանից շնորհիւ միայն Աւստրիայի։

Եւ այժմ, երբ Աւստրո-Ունգարիան կուլ է տալիս Բօսնիա-Հերցեգօվինան, Սերբիան չէ կարող նայել սառնասրտութեամբ իր լուռ ու յամր մահվան վրա։ Եւ հէնց դրա համար է, որ դուք շարունակ լսում էք Սերբիայի սպառազինութեան և իր հետ բաղդադմամբ մի հսկայի՝ Աւստրո-Ունգարիայի՝ դէմ դուրս գալու յոխորտանքների մասին։

Յոխորտանքնե՞ր։ Անկասկած։ Եւ եթէ Սերբիան մի պաշտպան, մի խոշոր թև ու թիկունք չունենար, հազիւ թէ համարձակվէր, այդքան ինքնավստահութեամբ, ձեռնոցներ շպրտել Ֆրանց-Յովսէփի կայսրութեան դէմ, որ կը խեղդէ Սերբիային մի բաժակ ջրի մէջ։

Այդ պաշտպանը, այդ թև ու թիկունքն է Ռուսաստանը։

Եթէ Աւստրիան մարսէ յիշեալ երկու նահանգները, պարզ է, որ, իբրև մի սուր մխված՝ Սերբիայի ու Սև-Լեռան կողերին, վերջ ի վերջոյ պիտի դառնայ փաստօրէն գերիշխան տէրը այդ երկու սլաւօնական փոքրիկ պետութիւնների։

Իսկ Պետերբուրգի կառավարութիւնը, որ արդէն կորցրել է Բօլգարիան, որ գիտէ թէ այլևս ոչ մի գնով չէ կարող գործիք դարձնել նրան, բնականաբար չէ ուզում զրկվել իր ազդեցութեան վերջին նեցուկներից և դրա համար էլ միջամտում է ի նպաստ «ցեղակից ու կրօնակից» Սերբիայի ու Սև-Լեռան։

Միջամտում է, որպէսզի Աւստրիան համաձայնութեան, հաշւեյարդարութեան նստի ո՛չ միայն Թիւրքիայի, այլև եւրոպական պետութիւնների հետ, այն պետութիւնների հետ, որոնք կնքել են Բեռլինի դաշնագիրը, որը «զեղծել է» Աւստրիան իւրացնելով երկու նահանգները։

Ահա ինչու Սերբիայի գահաժառանգ իշխանը այցելեց Պետերբուրգ և ինչու Իզվօլսկին շարունակ ծանուցագրեր է փոխանակում Աւստրիայի հետ, և վերջապէս ինչու անհագին իրարանցում է տիրում Պետերբուրգի քաղաքական «վարիչ շրջաններում»։

Բօլգարական և Բօսնիա-Հերցեգօվինայի կնճիռները բաւական չէին, աւելացաւ մի ուրիշը՝ կրետականը։

Կրետէի կցումը Յունաստանին՝ ահա ինչ, երևի, պէտք է տակնուվրա անէ ամեն ինչ։

Այդ խնդիրը գրեթէ միաժամանակ բարձրացաւ միւսների հետ։

Բայց այս վերջին օրերում նա ստանում է ուղղակի սպառնական բնաւորութիւն։

Այդ վէճը, որ համարեա քնած էր և ո՛չ մի կիրք, ո՛չ մի երկիւղ չէր յարուցանում, յանկարծ բռնկվեց։

Այսօր տեղի ունեցաւ Սուլթան Ահմէդի ընդարձակ հրապարակում մի հսկայ ցոյց, մի քանի տասնեակ հազար անձանց ներկայութեամբ, բողոքելու Կրետէի կցման դէմ՝ Յունաստանի հետ։

Խօսեցին բազմաթիւ հռետօրներ, որոնց թւում մօլլաներ՝ հոգևորականներ։ Այն բանաձևը, որ ընդունվեց, յարձակողական է և ծածանեցնում է պատերազմի, արիւնհեղութեան ուրուականը։ Ահա թէ ինչ է ասում նա.

«Միտինգին ներկայ եղող օսմանցիները, նկատելով որ Կրետէն, որը շաղախված է մեր նախնիքների արիւնով և որին հասցրեց այսօրվայ տխուր կացութեան նախկին բռնակալ կառավարութեան վատթար ադմինիստրացիան, շրջող լուրերի համաձայն պիտի միացվի Յունաստանին։ Այդ լուրերը, որոնք գործում են մեր վրա ցաւագին տպաւորութիւն, հաստատվում են հետևեալ փաստերով.

«1) Այն վճիռները, որոնք տրվում են կղզու դատարանների կողմից, յանձնվում են Ա-

[illegible]

◆ Թիֆլիսի քաղաքագլուխը [illegible]

[illegible]

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Յունվարի 13-ին [illegible]

◆ Յունվարի 13-ին [illegible]

ԼՈՒՐԵՐ ԲԱՔՈՒԻՑ

◆ Դպրոցական վերջին արձակուրդնե- [illegible] թէ մեր ծխական-եկեղեցական դպրոցի վարչութիւնը իր սաներին մեծ հաճոյք և ուրախութիւն պատճառեցին շքեղ «տօնածառերով»։ Թէ քաղաքային ինքնավարութիւնը և թէ մեր դպրոցի վարչութիւնը և «տօնածառերի» համար բոլոր աշխատողները արժանի են շնորհակալութեան։ Մեր դըպրոցում ղուարճութեան հետ միացրին և օգտակէտը՝ չքաւորներին հագուստ, կօշիկ և այլ անհրաժեշտ պէտքեր հոգալով։

◆ Յունվարի 4-ին ս. Փրկիչ եկեղեցում կայացաւ ծխական մի բազմամարդ ընդհանուր ժողով։ Նախագահ ընտրվեց հ. Մելեան և քարտուղար՝ պ. Ա. Նիկողայոսեան։ Առաջին հարցը՝ ընդհանուր ձրի ուսման հարցն էր։ Հայր նախագահը ծանօթացրեց ժողովականներին խնդրի մանրամասնութիւնների հետ և առաջարկեց մտածել մեր ծխական դպրոցները պատուաւոր պայմանների մէջ դնելու մասին։ Ժողովը միաձայնութեամբ եկաւ այն եզրակացութեան, որ ժամանակ է վերջ դնելու «աւետիսներով», թատրօններով, երեկոյթներով ու այլ թաբախներով դպրոց պահելու խայտառակ կացութեանը և պէտք է ծխական տուրք սահմանել օրինաւոր պայմաններով և հիմունքներով։ Այս որոշումը լաւապէս մշակելու ու տուրքերը տրոհելու համար ընտրվեց 10 հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով, որին յանձնարարվեց նախապատրաստական աշխատութիւնները և օրէնքով պահանջված պատրաստութիւնները վերջացնելուց յետոյ ներկայացնել ծխական ընդհանուր ժողովի հաստատութեանը։

◆ Արդէն բացված է կ. Հ. Բ. ընկ. տեղիս բաժանմունքի արհեստագիտական դպրոցը. կան 14—16 աշակերտուհի։

◆ Ամսիս 10-ին տեղիս Երկաթէ թատրօնում հայ սիրողները ներկայացրին Սունդուկեանցի «Պէպօ» և Մաղաթեանի «Կըռթ-կըռթ» վօդևիլը։ Արդիւնքը յատկացված էր Սեդրակ Թառայեանցին և տ. Մ—թեանցին։ Բաւական հասարակութիւն կար։ Խաղն անցաւ լաւ։

◆ Սկսած յունվարի 4-ից մինչև օրս սքանչելի պարզ և արևոտ եղանակ է Բաթումում։ Դեռ շարունակվում է նոյնը մնալու։

◆ Կիրակի, յունվարի 18-ին նշանակված է ծխական ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը, ուր քննվելու է եկեղեցու առաջիկայ 1909 թ. ել ու մուտքի նախահաշիւը։ Յուսալի է, որ բանիմաց հասարակութիւնը կը շտապի կատարելու իր պարտքը։

***

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արտիստական ընկերութեան թատրօնում հայ դերասանական ընկերակցութիւնը յունվարի 12-ին, դերասան Ա. Ցարութիւնեանի բենեֆիսին, ներկայացրեց «Ցճ երթաս» դրաման, 6 գործողութեամբ, ըստ Սենկեվիչի վէպի, թարգմ. Լ. Բաբայեանի։ Այս դրաման, ինչպէս և այլ յայտնի վէպերից, բեմի համար արված փոխադրութիւնները, պէտք է համարել բոլորովին անաջող։ Սակայն դրամայի 6 գործողութիւններն էլ կամ աւելի շուտ տեսարանները, լինելով վերին աստիճանի էֆֆեկտաւոր ու յուզիչ, լարում են հանդիսականի ուշադրութիւնն ու հետաքրքրութիւնը։ Ահա թէ ինչու թատրօնը այդ երեկոյ գրաւել էր մեծ բազմութիւն, որի մէջ աչքի էին ընկնում բազմաթիւ աշակերտներ ու աշակերտուհիներ։

Դրամայի նիւթն է քրիստոնէական և հեթանոսական աշխարհների ընդհարման ամենաողբերգական մոմենտները, վերցված Ներոնի կայսրութեան ժամանակից։

Պարզ է, որ հին հեթանոսական աշխարհի և նրա յայտնի տիպերի կեանքը պատկերացնելու համար հարկաւոր են զօրեղ և բազմակողմանի կերպով փորձված բեմական ույժեր։ Ահա թէ ինչու վերոյիշեալ դրամը մեր դերասանական խմբի ույժերից բարձր պէտք է համարել։ Թէպէտև դերակատարների խաղից երևում էր, որ նրանք աշխատել էին, սակայն նրանց խաղի տպաւորութիւնը թոյլ էր։ Որովհետև հին հռօմէական զգեստների մէջ դերակատարները իրանց շարժումներով, ձևերով ու ձայնի ևևէջներով և առոգանութեամբ ամենևին չէին յիշեցնում հին աշխարհի մարդկանց։ Միմիայն պ. Սևումեանն էր, որ իր խաղով ձգտում էր մասամբ տալ Պետրօնիուսի դերում ազնուասիրտ ու վեհանձն հռօմայեցու նուրբ տիպը։

Պ. Ցարութիւնեանը ծերուկ քրիստոնեայ քարոզիչի դերում աւելի զօրեղ և տպաւորիչ կարող էր լինել, քան թէ էր։ Բենեֆիցիանտը, ինչպէս և միշտ, աշխատել է միմիայն այնպիսի պիէսներ գնել, որ մուտքը ապահովված լինի, առանց այլ կարևոր պայմաններ ի նկատի առնելու։ Այս անգամ էլ հասաւ իր նպատակին. մուտքը աջող էր։ Նրան մատուցին մի քանի ընծաներ։

Z.

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

Մոսկվա, 5 յունվարի

Հայ ուսանողների նման, վրացի ուսանողներն էս ամեն տարի այստեղ կազմակերպում են վրացական երեկոյթ՝ վրացի չքաւոր ուսանողների օգտին։ Այդպիսի մի երեկոյթ կայացաւ երեկ, յունվարի 4-ին, ռուսաց ազնուականների բոլոր դահլիճներում, ղեկավարութեամբ իշխ. Ա. Դ. Սումբատովի (Իւժին)։

Երեկոյթը, որ թւով 34-րդն էր, ունէր 2 մեծ բաժին, որոնց մէջ մտնում էր մօտ 40 կտոր երգ։

Առաջին բաժինը սկսվեց Մ. Մ. Իպպոլիտով-Իվանովի վրացական քայլերգով։ Այնուհետև տղամարդկանց խումբը երգեց մի շարք վրացական ժողովրդական երգեր, ինչպէս օր. «Գուլնարա» և «Մերցխալի»՝ Ն. Ս. Կլենովսկու և «Լիլէ», «Կուչխա բեդնիերի» և «Պատարա սաղվարելօ»՝ Մ. Ա. Բալանչիւձէի։ Խումբը, յանձին իր խմբապետ կ. Գ. Պօցխվերաշվիլու, արժանացաւ հասարակութեան բուռն ծափահարութիւններին։ Այնուհետև աչքի ընկան տիկ. Ա. Ն. Լուկեանովա, որ մի արիա երգեց «Լակմէ» օպերայից (երաժշ. Դելիբի), տիկ. Վ. Վ. Լիւցէ, որ երգեց «Ֆիլինայի պօլօնեզը»՝ «Մինիօն» օպերայից (երաժշ. Տօմի) և Ա. Ն. Կորէշչէնկօ, որ դաշնամուրի վրա նուագեց իր հեղինակած «Nocturne», «Cavotte» և «Rapsodie Georgienne» (վրացական ռապսօդիա)։ Առաջին երկու երգը գրված է վրացական թեմայով։

Երեկոյթի առաջին մասի վերջում շատ գեղեցիկ կերպով տիկ. Օ. Ն. Միտկևիչ արտասանեց Տուրգենևի «Какъ хороши, какъ свѣжи были розы» ոտանաւորը։ Թէ տիկ. Միտկևիչ, թէ Լիւցէ և թէ մնացածները, արժանանալով բուռն ծափահարութիւնների, ստիպված եղան մի քանի անգամ բեմ ելնել և երգել զանազան օպերաներից։

Առաջին բաժինը վերջացաւ Ս. Դ. Դօբրօխոտովի նուագածութեամբ. նա նուագեց Durund-ի «Walse» և ուրիշ երգեր բալալայկայի վրա։

Միջադադարից յետոյ սկսվեց երկրորդ բաժինը, որ աւելի հետաքրքրական էր, քան առաջին բաժինը։ Այստեղ, հէնց սկզբում, հանդէս եկաւ երկսեռ մի խումբ օրկեստրի հետ և ղեկավարութեամբ կ. Գ. Պօցխվերաշվիլու։ Խումբը շատ գեղեցիկ կերպով երգեց վրացական ժողովրդական երգերից «Դելա», «Մուրման» և «Վախթանգ»՝ Պօցխվերաշվիլու, «Փացխա»՝ Բալանչիւձէի, «Ճեշուրդա» և «Գօգօնա»։ Վերջին երգը կրկնվեց հասարակութեան ցանկութեամբ և բոլոր երգերը արժանացան բուռն և որոտալից ծափահարութիւնների։ Շատ աջող էին տիկ. Ն. Ս. Երմօլենկօ-Իւժինան (իշխ. Սումբատովի ամուսինը), որ երգեց «Գիշեր» ռօմանսը՝ երաժշ. Վասիլենկօյի. Ալ. Մօգիլևսկին երգեց Սարազատէի «Ziojeunerweisen»-ը և տիկ. Լիւցէ, որ երգեց «Ինչպէս քաղցր է ինձ քեզ հետ լինելը»՝ երաժշ. Գլինկայի և «Գիշերը»՝ երաժշ. Դլուսկու։ Սրանք բոլորն էլ առիթ ունեցան մի քանի անգամ բեմ ելնելու և երգելու զանազան օպերաներից։ Տիկնայք Լ. Ն. Սօկօլօվա և Լ. Ն. Օստրօգօրսկայա մի դուէտ երգեցին, վերցված Վրացաստանից։

Երկրորդ բաժինը վերջացաւ Օ. Ի. Կամեօնսկով։ Յարգելի երգիչը, ինչպէս միշտ, այնպէս էլ այս անգամ, աչքի ընկաւ իր ընդունակութիւնների ամբողջ փայլով։ Նա երգեց մի արիա «Балъ-Маскарадъ» օպերայից՝ երաժշ. Վերդիի։ Բուռն և շատ աղմկալից ծափահարութիւնների տակ պ. Կամեօնսկի ստիպված եղաւ երկու անգամ ևս երգել զանազան իտալական օպերաներից։ Բայց հասարակութիւնն անդադար ծափահարում և պահանջում էր, որ նա երգէր «Կարմէնից»։ Թէև նա քանիցս հրաժարվեց «Կարմէն» երգելուց, բայց և այնպէս նա վերջ ի վերջոյ զիջեց հասարակութեան թախանձանքին և երգեց «Կարմէն», որից յետոյ հասարակութիւնը դարձեալ սկսեց ծափահարել, անվերջ ծափահարել։ Պ. Կամեօնսկի շատ շնորհալի դերասան-երգիչ է երևում և անպայման նա մեծ ապագայ է խոստանում...

Թէև համերգային բաժինը բաւական ճոխ էր կազմված, բայց և այնպէս նա երկար ձգձգվեց և տևեց մինչև գիշերվայ 1½ ժամը։ Դուցէ այդ հանգամանքը կարելի լինի բացատրել նրանով, որ շատերը 2—4 անգամ բեմ էին հրաւիրվում, հետևապէս աւելորդ ժամանակ էր խլում կազմակերպողներից։ Համերգային բաժինը վերջանալուց յետոյ, բեմի վրա տեղի ունեցաւ լեզգինկա թառի և թմբուկի նուագակցութեամբ։ Լեզգինկան բաւական հետաքրքրական էր, մանաւանդ որ պարողները ազգային հագուստով էին։

Վերջում, լեզգինկայից յետոյ տեղի ունեցան եւրոպական պարեր Ա. Ցարմանի և Ա. Բրչկօվի ղեկավարութեամբ։ Նուագում էր 221-րդ Տրօիցկօ-Սերգէևսկի գնդի երաժշտախումբը՝ Ա. Դ. Սադկևիչի ղեկավարութեամբ։ Փոքր դահլիճում դաշնամուրի վրա նուագում էր տիկ. Վերխօվսկայա։

Դահլիճների մի քանի մասերը զարդարված էին արևելեան ճաշակով. այդտեղ հանդէս էր դրված նաև Դժիտրադզադէի ռեստորանը։ Միւս տեղերում վաճառվում էին շամպայն, ծրագիրներ, ծաղիկներ, մրգեղէն և այլն...

Բաւական մեծ հասարակութիւն կար, մեծ մասամբ վրայիներ և հայեր, շատերը ազգային տարազով։ Երեկոյթից ստացված ընդհանուր տպաւորութիւնը լաւ էր։ Երեկոյթը վերջացաւ գիշերվայ ժամը 4-ին։

Ոսկու-Ձօն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թելաւ, 10 յունվարի

Յունվարի 8-ին, Մարիամ Յովհաննիսեանի թաղման օրը, կ. Հ. Բ. Ը. Թելաւի ճիւղը հանգուցեալի որդի Աբէլից պսակի փոխարէն ստացաւ 20 ր. նպաստ, որի համար վարչութիւնս յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը։

Նախագահ վարչութեան՝

Աբէլ ա.-ք. Սուքիասեան

ՀԱՇԻՒ
ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՉ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ
Ի նպաստ Թիւրքաց Հայաստանի հայ սովեալների

Հանգանակիչ Մասնաժողովս վերջին անգամ 1908 թ. մարտի 1-ին հրատարակել էր իր ստացած նուիրատուութիւնների ցուցակը, որոնց գումարն էր՝ 7432 ր. 16 կ.։

Այնուհետև ստացվել է մինչև տարվայ վերջը՝ 1) Սիմֆերօպօլից, տիկ. Տարասեանի միջոցով այնտեղ հանգանակված՝ 486 ր. 50 կ., 2) Լաբինսկայա կայարանից, Ստեփան Բալ. Դիլչյեանից՝ 95 ր., 3) Բրայտընից (Անգլիայում), պ. Կ. Բալույեանից՝ (2 անգլիական ոսկի 9 պէնս) 18 րուբլի 88 կոպէկ, 4) Իրկուտսկից, պ. Կ. Կ. Ասլանեանից՝ 10 ր., 5) Վլադիկավկազից, Սառիկեան քահանայի միջոցով՝ 50 ր., 6) Թիֆլիսում, եղբ. Միրզոյեան և ընկ.-ից՝ 1000 ր., 7) Վլադիկավկազից, Սառիկեան քահանայի միջոցով 2-րդ անգամ՝ 25 ր., 8) Վենետիկից, Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտներից՝ 93 ր. 75 կ., 9) Իւզովկայից, պ. Հ. Ղազարեանի միջոցով՝ 34 ր. 15 կ., 10) Նիւ-Եօրկից, Cold Spring-ի հայ գաղութից՝ (23 դօլլար) 44 ր. 70 կ., 11) Սլաւեանսկից, պ. Ազատ Ազատեանի միջոցով այնտեղ հանգանակված՝ 300 ր., 12) Բուգապեշտից, տիկ. Հայկուհի Թաբեանից՝ 5 ր., 13) Վաոնայի ս. Սարգիս եկեղեցու թաղական խորհրդից, Վառնայում հանգանակված (1051 ֆրանկ) 398 ր. 23 կ., 14) Նոր-Ջուղայից, Բագրատ վ. Վարդազարեանից այնտեղ հանգանակված (250 ղրան) 45 ր., 15) «Մշակի» խմբագրութիւնից, լրագրի միջոցով հանգանակված 4-դ անգամ՝ 300 ր., 16) «Մշակի» խմբագրութիւնից 5-դ անգամ՝ 200 ր., գումար՝ 3106 ր. 21 կ.։ Ուրեմն մինչև դեկտ. 31-ը 1908 թ. ընդամենը 10,538 ր. 37 կ.։

Այս գումարից Մասնաժողովս փոխադրել է Թիւրքահայ սովեալներին՝ 1) 1908 թ. մարտի 11-ին 13,000 ֆր., 2) 1908 թ. մայիսի 24-ին 10,000 ֆր., 3) 1908 դեկտ. 13-ին 3,000 ֆր., գումար՝ 26,000 ֆր., որի համար վճարել է Թիֆլիսի Առևտ. բանկին 9936 ր. 25 կ.։ Բացի դրանից՝ Մասնաժողովիս կազմվելու օրից (1907 թ. մայիս) մինչև անցեալ 1908 թւի վերջը, ընթացիկ՝ այն է տպագրութեան, պօստի, հեռագրի, գործավարի և այլ գիւանական պիտոյքի համար ծախսվել է 263 ր. 56 կ.։

Հանելով այս երկու գումարները (9936 ր. 25 կ. և 263 ր. 56 կ.) ընդհանուր մուտքից (10538 ր. 37 կ.)՝ կը մնայ 31 դեկտ. 1908 թ. 338 ր. 56 կ.։ Վերոյիշեալ 10538 ր. 37 կ. գումարի համար Թիֆլիսի Առևտ. բանկից ստացված է տոկոս 77 ր. 20 կ., որով առ 1-ն յունվարի 1909 թ. մնում էր 415 ր. 76 կ.։

Հրատարակելով ներկայ հաշիւը՝ Հանգանակիչ Մասնաժողովս հարկ է համարում բացատրել հետևեալը։ Բոլոր ստացված գումարները պահվել են և պահվում են Թիֆլիսի Առևտրական բանկում, ուր ընթացիկ հաշիւ է բացված յանուն Հանգանակիչ Մասնաժողովի։ Թիւրքահայաստանի հայ սովեալներին բաժանելու համար փոխադրված բոլոր գումարներն ուղարկվել են Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպանատան, ինչպէս տրամադրում է Մասնաժողովիս տրված պաշտօնական հրահանգը։ Դեսպանատնից ստացված է պաշտօնական գրութիւն փողի ստացման մասին։ Մասնաժողովիս գանձապահը՝ Ա. Սարուխանեան՝ Կ. Պօլսում, նոյն դեսպանատանը, անձամբ ստուգել է ուղարկված փողերի հաշիւը և յարակից պաշտօնական թղթերը, որոնցից երևում է, որ դեսպանատունը վերոյիշեալ առաջին երկու գումարներից (13000 և 10000 ֆրանկ) մի մասը, այն է՝ 400 օսմ. լիրա (մօտ 3600 ր.), յանձնել է հայոց պատրիարքին, որպէս զի բաժանվի յատկապէս այն տեղերում, ուր ռուսական հիւպատոսներ չը կան, իսկ մնացածը մաս առ մաս՝ իւրաքանչիւր անգամ 100—200 լիրա՝ ուղարկել է Վանի, Բիթլիսի և Բայազիտի հիւպատոսներին՝ հայ կարօտեալներին բաշխելու, յանձնարարելով նրանց պատշաճաւոր զգուշաւորութեամբ կատարել բաշխումը, գլխաւորապէս արմտիք և երկրագործական պիտոյք հայթայթելով կարօտեալներին, և մանրամասն հաշիւ ներկայացնել։ Այս հաշիւները դեսպանատունը խոստացել է հետզհետէ ուղարկել Մասնաժողովիս։ Իսկ վերջին անգամ, այն է՝ դեկտ. 13-ին, փոխադրված 3000 ֆրանկը նոյնպէս յատկացվել է ամենապատիւ Իզմիրլեան պատրիարքին՝ ի նպաստ գաւառական հայ սովեալների։

Այս առիթով Մասնաժողովս անհրաժեշտ է գտնում հայ հասարակութեանը բացատրութիւն տալ «Գործ» լրագրի 1908 թ. դեկտ. 31-ի համարում լոյս տեսած «Ուսումնասիրող ճանապարհորդներ» վերնագրով առաջնորդող յօդուածի մասին։ Այս յօդուածում մեղադրանքներ են ուղղված Մասնաժողովիս անդամների հասցէին, թէ իբր «տառապանքի անունով հաւաքված դրամները փոյթ չեն ցոյց տալիս մինչև անգամ փոխադրել ամբողջովին Թիւրքահայաստան», որ «հանգանակված բաւականին գումար պահված է նրանց դրամարկղում» և «չէ՞ որ աւելում կանգնած են իր (Մասնաժողովիս) անդամ-ուսումնասիրողների՝ Թիւրքահայաստան կատարելի հաճելի և հետաքրքրաշարժ ճանապարհորդութեան ծախսերը» «եսական միտումներով» և այլն։

Անուշադիր թողնելով այդ յօդուածում Մասնաժողովիս անդամների հասցէին ուղղված այդ և այլ այդպիսի մեղադրանքները, որոնք՝ ըստ երևոյթին՝ արդիւնք են Մասնաժողովիս գործունէութեան նկատմամբ լրագրի ունեցած անհիմն տեղեկութիւնների, Մասնաժողովս աւելորդ չէ համարում պարզել կարօտութեան վայրերը քննիչ ուղարկելու հարցի մասին ծագած թիւրիմացութիւնը։ Հանգանակիչ Մասնաժողովս իրօք հարկաւոր է համարել տեղն ու տեղն ուսումնասիրել Թիւրքահայաստանի զանազան գաւառներում տիրող սովի աստիճանն ու ծաւալը, զգացված նպաստի լաւագոյն ձևը, բաշխման ամենայարմար եղանակը և այլն, որքան այդ թոյլ կը տան պարագաները։ Ամենապատիւ Իզմիրլեան սրբազան պատրիարքը և նրա նախագահութեան ներքև գործող Կ. Պօլսի նպաստից Յանձնաժողովը Մասնաժողովիս ուղղած յատուկ գրութեամբ նոյնպէս շեշտել են այդպիսի մի ուսումնասիրութեան կարևորութիւնը։ Միայն թէ Մասնաժողովս որոշել էր արդէն, որ իր այս մտադրութեան իրականացման դէպքում՝ հարկաւոր եղած ծախսը հոգացվի կողմնակի աղբիւր-

---

թէնքի վճռաջինջ ատեանի վերաքննութեան։

«2) Կղզու գործադիր իշխանութիւնը, գործելով յանուն Յունաստանի Թագաւորի, հաստատեց մի առժամեայ կառավարութիւն։

«3) Կղզու հասարակական հիմնարկութիւնների վրա պարզվում է հելլենական դրօշակ։

«4) Կղզու պաշտօնեաները պարտաւորվում են հաւատարմութեան երդում ուտել հանդէպ հելլենական կառավարութեան։

«Նկատելով որ օսմանեան վեհապետութեան իրաւունքների, ինչպէս և Կրետէի մահմեդական ազգաբնակութեան կեանքի, ինչքի և պատւի պահպանումը ղետեղված են պաշտպան պետութիւնների հովանու և երաշխաւորութեան տակ, անկարելի է օսմանեան ազգի և կառավարութեան համար հանդուրժել վերոյիշեալ արարքները, և պարզ է, թէ նրանք ոչ մի կերպ չեն թոյլ տալու, որ այդ կղզին, որ կազմում է անբաժան մասը Թիւրքիայի, միացվի Յունաստանին։ Օսմանցիները, խորապէս ցաւելով, գալիս են իրանց բուռն բողոքի ձայնը հնչեցնել այդ լուրերի առիթով և պահանջում են, որ պահպանվի օսմանեան վեհապետութեան իրաւունքները։ Նրանք երդւում են Աստուծու առաջ և յանուն իրանց պատւի, որ չեն թողնելու կղզին Յունաստանին, առանց արիւնհեղութեան. հրաւիրում են առանձնապէս Օսմանեան Երեսփոխանական Ժողովի և Սենատի ուշադրութիւնը այս մասին և մաղթում են, որ սահմանադրական կառավարութիւնը շուտափոյթ ձեռք առնէ ազդեցիկ միջոցներ՝ իրագործելու համար բոլոր օսմանցիների այս օրինական պահանջը»։

Ինչպէս տեսնում էք, միտինգին ներկայ եղողները երդւում են «Աստուծու առաջ և յանուն իրանց պատւի» թոյլ չը տալ Յունաստանին միացնել Կրետէն, «առանց արիւնհեղութեան»։

Մինչև այժմ կատարված միտինգներում չեն բուէարկվել այսպիսի կարմիր բանաձևներ։

Սա ցոյց է տալիս, որ ինչ-որ ռազմական խորհրդաւոր շունչ է անցել Թիւրք ղեկավարող շրջանների վրայից։

Եթէ ճիշտ են թիւրքական մի ընդդիմադիր, յանդուգն օրգանի՝ «Սերբէստիի» խօսքերը, կրէտական հարցի այսպիսի յեղակարծ բռնկման մէջ պէտք է որոնել «անիծեալ Ելդըզի մատը»։

Բայց թւում է, թէ պաշտպան պետութիւններից Ֆրանսիան, Ռուսաստանն ու Իտալիան քաջալերում են Յունաստանին՝ առնել վճռական քայլը՝ միացած յայտարարել Կրետէն։ Վերջերումս Ռուսաստանը, անակնկալ կերպով, յետ կանչեց իր պահապան զօրքերին կղզուց, ցոյց տալով բացարձակ, որ ինքը չէ հակառակվելու երբէք Յունաստանի վաղուց փայփայած ցանկութիւններին։

Սակայն, եթէ Կրետէի պաշտպան երեք պետութիւնները համաձայն են, չորրորդը՝ ամենից ճարպիկն ու խորամանկը՝ Անգլիան՝ թթուեցնում է իր երեսը։

Թթուեցնում է երեսը, որովհետև «Նենգ Ալբիօնի» ստամոքսն էլ կը ցանկանար հիւրընկալել համեղ պատառը։

Եւ, իսկապէս, ահա թէ ինչ ծանրակշիռ կերպարանքի տակ է ներկայանում հարցը, գերմանական մի կարևոր թերթի՝ «Վօսսիշէ Ցայտունգի» Վիէննայի թղթակցի հաւաստումով։

«Կրետական հարցի լուծման մէջ հակակարծիք են Անգլիան և Ֆրանսիան։ Մեծբրիտանական կաբինետն է, որ պահանջեց պ. Իզվօլսկուց ընջել այդ հարցը ապագայ գեսպանախորհրդի յայտագրից։ Այժմ պնդում են, որ Անգլիան առաջարկում է թողնել իրան Կրետէն, վարելու համար նրան այնպէս, ինչպէս մի ժամանակ Յոնիական կղզիները։ Լօնդօնի կաբինէտը պատրաստ է վճարել Թիւրքիային մի տուգանք, որը կորուստի իրանց երկուսի միջև։ Այնուհետև, աւելի կամ նուազ երկար մի պայմանաժամից յետոյ, նա կը վերադարձնէ կղզին Յունաստանին, այն միակ պայմանով, որ իրան պահէ կղզու ծովային ծոցը, իբրև մի հանգրուան, մի յենակէտ Միջերկրականի ճանապարհի վրա։ Աւելորդ է ասել, որ այդ ծրագիրը մտատանջութիւն և դժգոհութիւն պատճառեց Աթէնքի։ Գէօրգի թագաւորի և ֆրանսիական դեսպանի միջև սկսվեցին եռանդուն բանակցութիւններ։ Ֆրանսիական կառավարութիւնը, ասում են, յայտարարել է հելլենական մինիստրութեան, որ ուժգնօրէն պիտի ընդդիմանայ կրետական հարցի այդպիսի լուծման»։

Գերմանական թերթի թղթակցի այս հեռագիրը բաւական խոշոր լոյս է սփռում կրետական խնդրի լուծման վրա ընդհանրապէս և նրա յեղակարծ բռնկման վրա մասնաւորապէս։

Քեամիլ փաշան, որ անգլիական քաղաքականութեան դրօշակիրն է, հաւանաբար դժգոհ չը պիտի լինի այդ «ինքնաբերաբար» արտայայտված բողոքի շարժումից, մանաւանդ երբ իր դիմաց ունի մի այնպիսի պետութիւն, ինչպէս Յունաստանն է։

Միայն խնդիր է, թէ մենակ պիտի գտնէ Յունաստանին։ Ֆրանսիան նոյնպէս շահագրգռված է, որ Կրետէն չընկնի «Ծովերի Թագուհու» ձեռքը, որքան էլ «սիրալիր» լինէին անգլօ-ֆրանսիական յարաբերութիւնները։

Բայց արդէն Թիւրքիայի յոյները, որոնք գտնվում են Աթէնքի զօրեղ ազդեցութեան տակ և իբրև անզուսպ նացիօնալիստներ՝ նիզակներ են փշրում Թիւրք նացիօնալիստների հետ, ցոյց են տալիս արտակարգ յուզում։

Այն շշուկների փոխարէն, որոնց համաձայն որպէս թէ բօյկօտ պիտի յայտարարվի նաև հելլենական ապրանքների դէմ, սկսեցին շրջել լուրեր, իբր թէ մայրաքաղաքում գործադրել են յայտարարելու յոյն հացագործներն ու նպարավաճառները, որոնք իշխում են այդ ասպարէզներում...

Arago

Յ. Գ.—Երէկ, դեկտ. 30-ին, չորեքշաբթի, օսմ. խորհրդարանը տուեց ահագին նշանակութիւն ունեցող մի որոշում. վճռվեց ներկայ Միդհատեան սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, մինիստրութիւնը պատասխանատու դարձնելու համար խորհրդարանի առաջ։ Անկասկած, ըմբռնում էք թէ ինչ հսկայական արժէք ունի այդ քայլը...

A.

ներից կամ յատկապէս այդ նպատակի համար մասնաւոր անհատների տրամադրած գումարներից: Իսկ սովեալների համար հանգանակված բոլոր գումարները բացառապէս ծառայել են և պիտի ծառայեն նուիրատուների սահմանած բուն նպատակին, առանց սպասելու թէ երբ և ինչ ձևով կիրագործվի սւսումնասիրութեան խնդիրը:

Տալով այս հաշիւն և անհրաժեշտ բացատրութիւնները՝ Հանգանակիչ Մասնաժողովս վերստին հայ հասարակութեան ամենալուրջ ուշադրութիւնն է հրաւիրում այն ահռելի սովի և կարօտութեան վրա, որի մէջ տառապում է Թիւրքահայաստանի և Զէյթունի հայ ժողովուրդը: Մասնաժողովս լիայոյս է, որ ամենապատիւ Իզմիրլեան սրբազանի վերջին ջերմ կոչերը արձագանք կը գտնեն մեր հասարակութեան սրտերում և հնարաւորութիւն կը տան գէթ մասամբ մեղմացնելու հայ տառապեալների անհուն կարիքը:

Մասնաժողովս, առիթից օգուտ քաղելով, հարկ է համարում մի համառօտ հաշիւ տալ ներկայ յունվարի 1-ից յետոյ իր ստացած նուէրների մասին: Այսպէս՝ ստացել է. 1) Թիֆլիսում պ. Արշակ Պետրոսեանից՝ ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօր Մարթայի՝ 100 ր., 2) «Գործ» լրագրի խմբագրութիւնից՝ նրա միջոցով հանգանակված 300 ր., 3) Բագուից պ. Վալերիան Տէր-Յովսէփեանից 10 ր., 4) «Մշակի» խմբագրութիւնից՝ 6-րդ անգամ, նրա միջոցով մինչև 1908 թ. դեկտ. 31-ը ժողովված գումարների մնացորդը՝ 1331 ր. 20 կ., 5) Թիֆլիսում կ. Մ. Ալիխանեանից 25 ր., 6) Ա. Ի. Քալանթարեանից 15 ր., 7) տիկ. Մ. Ս. Խատիսեանից 10 ր., 8) մի ոմն 3 ր., գումար՝ 1774 ր. 20 կ.:

Հանգանակիչ Մասնաժողովս իր վերջին նիստում, որ կայացաւ յունվարի 9-ին, որոշեց նորից 5000 ֆրանկ ուղարկել Թիւրքահայաստան և Զէյթուն:

Նուիրատուութիւններն ըստ առաջնոյն կարելի է ուղղել Մասնաժողովիս Նախագահի կամ գանձապահի հասցէով:

Թիւրքահայաստանի հայ սովեալներին նպաստող Հանգանակիչ Մասնաժողովի կողմից՝

Նախագահ՝ Ա. Մելիք-Ազարեան

Գանձապահ՝ Ա. Սարուխանեան

Յ. Գ.—Նախագահի հասցէն. Թիֆլիս, Ալ. Մելիք-Ազարեանցին: Գանձապահի հասցէն՝ Тифлисъ, въ Правленіе О-ва А. И. Манташева и К-о, А. Саруханіанъ, կամ Tiflis, Société Mantacheff et C-ie, A. Saroukhan.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

13 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Վերջին օրվայ ընթացքում խոլերայից հիւանդացան 23 հոգի, մեռան 4-ը:

ՊԵՐՄ: Նահանգապետը դիմեց ազգաբնակութեանը՝ կոչ անելով նուիրաբերութիւն անել Իտալիայի վնասվածների օգտին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Քաղաքապետը 1000 ր. տուգանքի է ենթարկել «Свѣтъ» լրագրի խմբագիր Օբլէուխովին «Եկեղեցի և Սանիտարիան» վերնագրով յօդուածը տպագրելու համար:

ՀՌՈՄ: [illegible]

ԼՂՕԶ: [illegible]

ՎԱՐՇԱՎ: [illegible] քանի անյայտ մարդիկ, որոնք այդ միջոցին գտնվում էին բնակարանում, դատապարտեց վաճառական Տիմոֆէէվի որդուն մահվան պատժի կախաղանի միջոցով, որոշելով միևնոյն ժամանակ միջնորդութիւն յարուցանել պատիժը մեղմելու մասին:

ՄՕՍԿՎԱ: [illegible]

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: [illegible]

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ: [illegible] սպանվել են առաջին կարգի երկու ճանապարհորդներ. Մնացեալները փրկված են:

ՏՕԿԻՕ: Տօկիօյի նաւահանգստում եապօնական «Իբումարու» շոգենաւը ընդհարվել է ֆրանսիականի հետ ու ջրասոյզ եղել: Նրա վրա գտնվող մարդիկ փրկված են:

ԼԻՊՕՎԵՑ: Այրվում է ցիբուլեան շաքարի գործարանը: Շաքարի պահեստները ազատվեցին:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ: Փողոցում անյայտ անձինք, մահվան սպառնալիքով մի անցորդից խլեցին 225 ր.:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

1909 թ. յունվարի 1-ին, առաջին ներքին փոխառութեան գլխաւոր գումարները տարան հետևեալ տոմսերը.

№№ սէրիա	№№ տոմս.	գումար	1000-կան ր. սէրիա	տոմս.
2247	48	200,000	14357	45
2174	11	75,000	8607	32
10612	5	40,000	9744	1
13285	21	25,000	15853	6
19592	38	10,000	10735	25
2083	40	10,000	17320	48
14106	32	10,000	6300	47
6394	43	8,000	16299	8
13296	16	8,000	665	13
7804	19	8,000	7184	36
12675	43	8,000	18261	43
18964	12	8,000	663	18
14826	6	5,000	17666	48
12452	50	5,000	6095	45
2060	27	5,000	11812	39
1163	17	5,000	19534	25
8129	12	5,000	3172	36
8959	46	5,000	3374	21
16208	47	5,000	14456	50
15587	50	5,000	15895	33

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Գուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:

Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:

Մ. Փ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—$1^1/_2$—2 ժ. մանկաբարձութեան:

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—$12^1/_2$ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Վճարը 50 կ.: Զքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ

ՄԻՔԱՅԵԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

մասնագէտ միզասեռային, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւնների

Վերադարձաւ

և առաջվան պէս ընդունում է հիւանդներին ցերեկվայ 1—4 ժամը և երեկոյեան 6—8 ժամը:

Միխայլօվսկի պրօսպեկտ, № 38.

(Րէալական դպրոցի հանդէպ), տելեֆօն 663.

(օ. մ.) 11. 10—5

Սենսացիօն

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ!

Տղամարդկանց զգեստի համար կտորների շրջանում նորութիւն է «Շէվիօտ Կօլումբը»: Այնպիսի էժան գնով, որպիսին 5 ր. 25 կ. է, լաւագոյն տեսակը 6 ր. 35 կ., ամբողջ $4^1/_4$ արշ. տղամարդկանց կօստիւմի համար, կտորը ոչնչով չէ զանազանվում արժէնք 5—6 րուբլի արժէք ունեցող նոյնատեսակ կտորից և ունի նոյն յատկութիւնները, այն է՝ ամենաբարձր ամրութիւն, գործնականութիւն և վայելչականութիւն: Գոյները—սև, մուգ-կապոյտ, մոխրագոյն, հարթ-ձիթագոյն, կամ նոյն գոյները՝ բծերով: Առաքումը պօստով՝ վերադիր վճարով, առանց կանխավճարի: Երեք և աւելի կտոր գնելուց՝ ամեն մի կտորի վրա աւելացվում է նրա համապատասխան աստառացու կտոր ձրի: Առանց ռիսկի, լրիւ երաշխաւորութիւն, եթէ դուր չը գայ՝ վերցվում է յետ: Խընդրում եմ պահանջները հասցէագրել. Фабрика шерстяныхъ издѣлій Зигмута Розенталя, г. Лодзь, № 54 Р.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն լեզուներով:

(հ.) (280) 31. 1—1

Լոյս տեսաւ

Հ. Առաքելեանի

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ

XI գիրքը

ՁԵՌՆԱՐԿ

Տարրական տրամաբանութեան, հոգեբանութեան և բանահիւսութեան ի պէտս հայոց ազգային դպրոցների:

Կազմեց Հ. Առաքելեան

Գինն է 50 կոպէկ:

Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառանոցներին և իրան հրատարակչին՝ խմբագրութիւն «Մշակի»: (օ. մ.) 28. 5—2

ԱՆՏՐԱՑԻՏ

ամենալաւ յատկութեան, Դօնեցկի հանքերից, ինժ. Ossoյի

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է «Инженеръ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ

Ըստ ցանկութեան գնողների՝ ուղարկվում է և տները: Ընդունվում են վառարանները անտրացիտով վերանորոգելու պատուէրները:

Կիրօչնայա փ. № 6. Տէլէֆօն № 888.

(օ. մ.) 26. 3—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Աւագների Խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն անդամների, որ, համաձայն Ժողովարանի կանոնադրութեան § 25-ի, յունվարի 15-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին նշանակված է

Տարեկան Ընդհանուր Ժողով

հետևեալ հարցերը քննութեան ենթարկելու համար.

1) 1908 թ. հաշւի հաստատութիւնը:

2) 1909 թ. նախահաշւի հաստատութիւնը.

3) Վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը 1908 թ. մասին.

4) Աւագների և նրանց կանդիդատների ընտրութիւն 1909 թ. համար.

5) Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների և նրանց կանդիդատների ընտրութիւն 1909 թ. համար:

Ընդհանուր ժողովը վերջանալուց յետոյ տեղի կունենայ ընթրիք՝ իւրաքանչիւր պերսօնի համար 1 րուբլի վճարով:

(կ. հ.) 27. 2—2

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում:

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշուապահութիւն և ուրիշ մասնագէտարկ.

Ներկայ տարվայ կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու է ծրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կամաւոր սղագրութիւն (стенографія):

Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան: Պարապմունքներն սկսվելու են 1909 թ. յունվ. 15-ից, պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ: Ծրագիրը ուղարկվում է ձրի:

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ:

Դրանից անկախ՝ բացված է քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար:

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 22, ամենայն օր:

Վերևում յիշած ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու: Գինն է 3 ր. 50 կոպէկ:

(կ. ե. հ.) 15—14

Առևտրական Դպրոց ||| Հաշւապահական Կուրսեր

իրաւունքներով / երկու սեռի համար

Յովհաննէս Զ. Տէր-Ստեփանեանցի

Աշակերտների ընդունելութիւն ✦ Պարապմունքները յունվարի 15-ից

Աւճալեան փողոցի սկզբում, Թումանօվսկայա, ս. տ. № 13.

(կ. հ.) 30. 2—2

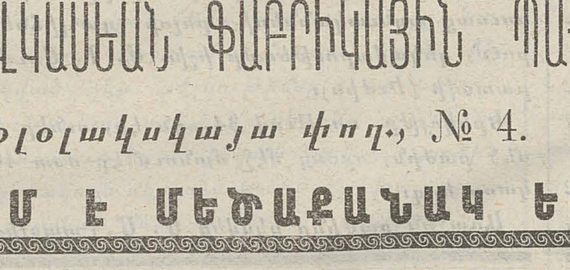

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Cascara Midy

Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ

Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ.

Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեւոց և փորլուծութիւն:

Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում:

(5, 15,25) (320257) 0—11

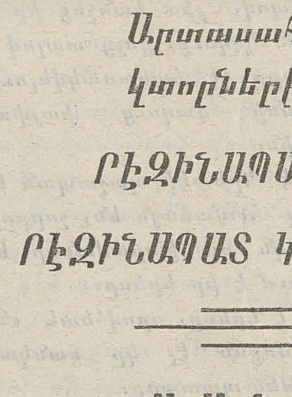

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌԻԳԱՅՈՒՄ

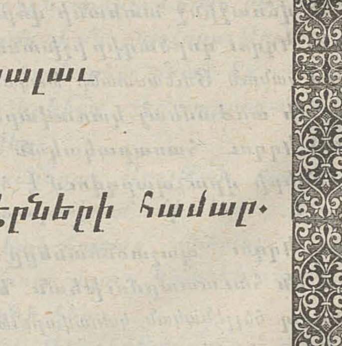

1888

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սօլօլակսկայա փող., № 4.

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ

ՌԷԶԻՆԱՊԱՏ ԱՆԹԱՓԱՆՑԻԿ ՎԵՐՆԱԶԳԵՍՏՆԵՐ

Արտասահմանեան նոր ձևի, պատրաստված անգլիական ամենալաւ կտորներից սկսած մինչև ամենաէժան կտորները.

ՌԷԶԻՆԱՊԱՏ ՊԼԱՇՉՆԵՐ ԵՒ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ պարոնայք օֆիցէրների համար.

ՌԷԶԻՆԱՊԱՏ ԿՏՈՐԵՂԷՆՆԵՐ զանազան կարիքների համար.

ՌԷԶԻՆԻ ՍՊՊՈՒՆԳՆԵՐ

ՍԱՆՐԵ եղջերեայ ռէզինից

Համաշխարհային ճանաչում գտած ամենալաւ

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

(№ 4) 25—7